

pomaranč - Hall: niekedy nahrádza *jablko* v ruke dieťaťa *Ježiša* a občas sa vyskytuje aj na zobrazeniach *stromu poznania* dobrého aj zlého; pozri *zakázané ovocie*

Obuchová: čín. – „kan“; je tiež *plodom* junočínskych subtrópov; na Tchaj-wanu dostáva nevesta ako dar dva pomaranče, ktoré večer v manželovom dome slávnostne ošúpe, čím prinesie *šťastie* a záruku dlhého spoločného života; pomaranč, rovnako ako mandarínka je cenený pre svoju „guľatú“ symboliku (celistvosť rodiny) a „sviatočnú“ farebnosť; pozri *manželstvo*

L. E. Melendez: Zátišie s pomarančmi, téglíkom medu, škatuľami dúl a majolikou z Talavera de la Reina (bodegón, 1765)

L. E. Melendez: Zátišie s citrónmi, pomarančmi, acerolami a vodným melónom (bodegón, 1760)

L. Schiavonetti (rytec) podľa Francis Wheatley: Pomaranče (ručne kolorovaná tlač, zo série Výkriky Londýna, 8.st.)

A. Gierymski: Židovka predávajúca pomaranče (1880-1881)

A.-L. Leloir: Šupka z ovocia (1872)

pomazanie - pozri olej 3, krizma, posledné pomazanie; mesiáš, christus, očista; Slepý a jeho uzdravenie; krst (Nový biblický slovník); Biela sobota, pyxis

Samuel pomazáva Dávida (Dura Europos, Sýria, 3.st.pr.Kr.)

C. de Vos: Pomazanie Šalamúna (16.st.)

C. Luyken, Ch. Weigel (vydavateľ): Pomazanie Dávida (medirytina, 1708-1712 okolo)

pomazanie posledné - posledné pomazanie

Pomazanie v Betánii/Hostina v dome Šimona Malomocného - (Marek 14,3-9; Matúš 26,6-13; Ján 12,1-9); príbeh sa odohráva pred Veľkou nocou a ešte pred vstupom do Jeruzalema; Ježiš (spolu s apoštolmi) prišiel do domu Lazára (Matúš a Marek hovoria o dome Šimona Malomocného, z čoho sa usudzuje, že Marta, Lazárova sestra, mohla byť súčasne Šimonovou ženou); pripravili mu pohostenie, počas ktorého mu Mária, sestra Lazára a Marty, pomazala nohy *nardovou masťou* a poutierala ich svojimi vlasmi; Marek a Matúš hovoria iba o žene, ktorá mu ju vyliala na hlavu (scéna sa tým odlišuje od Hostiny u farizeja Šimona, kde žena (známa aj ako *Žena hriešnica*) Ježišovi pomazala nohy a poutierala ich vlasmi); učeník Judáš Iškariotský namietal, že tak drahú masť mali predat' a zisk darovať chudobným; Ježiš ho však zahriakol a vysvetlil mu, že s blíží jeho smrť a tak vlastne urobila k jeho blížiacemu sa pohrebu

A. Wierix: Večera v dome Šimona Malomocného (rytina zo série Cirkevný rok, 1575-1625)

pominuteľnosť, ničota - pozri *banánovník* (Becker); čas; zrkadlo (Baleka), vanitas; porovnaj dielo A. Watteaua

pomník, památník - v užšom zmysle architektonické dielo alebo plastika pripomínajúca určitú udalosť alebo osobu; zvláštnymi typmi pomníku sú *náhrobok*, *epitaf*, *vítězný stĺp*, *triumfálny oblúk*, figurálny pomník alebo *socha*, *socha jazdecká*; časté v renesancii; veľký, veľkolepý pomník - *monument*; v 19. a 20.st. stavané na veľkých cintorínoch a pohrebiskách (múr zastrelených komunardov na

cintoríne Pere Lachaise v Paríži, 1871); pomníky sa osobitne presadzovali po 1. a 2.svetovej vojne; pozri *kenotaf, memoriálne stavby, obelisk; múzeum*

Baleka: pomník, tiež pamätník alebo *monument*; obecne akýkoľvek významný výtvor, ktorý je svedectvom kultúrneho a civilizačného vývoja, v užšom zmysle architektonické alebo sochárske dielo, ktorého poslaním je pripomínať pomyselnú alebo skutočnú udalosť alebo osobnosť, ale aj humanistické, etické ai. hodnoty (Meunier: Pamätník práce, 1905); termín pomník sa vzťahuje predovšetkým na sochu (Pomník Jána Žižku), termín pamätník prevažne na architektonické dielo (Pamätník oslobodenia na Žižkove); pamätníkmi sa stali aj celé prírodné a urbanistické lokality (Lidice, terezínska pevnosť, koncentračný tábor Osvietim, torzo gotickej *katedrály* sv. Michaela v Coventry); pozri *národná kultúrna pamiatka*

Dudák: zvyčajne *monumentálny* sochársky, architektonický alebo kombinovaný pamätník, zbudovaný na počesť významnej osoby alebo udalosti; vyvinul sa v Grécku z *náhrobných kameňov*, na ktorých bola zachytená plastická podoba zosnulého; pozri ďalej *Dudák: pamätník; symbolizmus (v architektúre)*

pomník náhrobný - náhrobný pomník

Pomník nereíd - tzv. Hrobka nereíd

pomníky parížske - parížske pomníky a pamätníky

pomoc, pomáhať - pozri *ochrana, ochraňovať*

pomocná kresba - kresba pomocná

pomocníci v núdzi - pozri *štrnásť pomocníkov v núdzi; Lucia, Agáta, Petronella, Markéta Antiochijská, apoštol Judo Tadeáš, Šebastián, Jób, Štefan, Bavo*

Pomona - z lat. pomum – „ovocie“, konkrétne ovocný sad; bola bohyňou hojnosti v starovekom rímskom náboženstve a mýtoch, čosi ako grécka *dryáda*; Pomona bola bohyňa ovocných stromov, *záhrad* a *sadov*; na rozdiel od mnohých iných rímskych bohýň a bohov, nemá grécky náprotivok, aj keď je často spojená s *Demeter*; stráži a chráni ovocné stromy a stará sa o ich pestovanie; nebola v skutočnosti spojená so zberom samotného ovocia, ale s prosperitou ovocných stromov; v umeleckých zobrazeniach je zvyčajne zobrazená s tanierom ovocia alebo *rohom hojnosti*; jej atribútom je kôš s ovocím a nôž na prerezávanie stromov; v mýte rozprávanom *Ovidiom* opovrhovala láskou lesného boha *Silvána* a *Saturnovho* syna *Picusa* (prvého kráľa Latinov); získal ju až *Vertumnus*, ktorý sa votrel do jej priazne premenený za starenu a prehovoril ju, aby sa zaňho vydala; oba bohovia zobrazovaní v rímskom aj neskoršom umení; (maliarstvo: G. Arcimboldo, A. de Gelder, P. P. Rubens, M. Švabinský; sochárstvo: A. Maillol, V. Janoušek, Bourdell a d.); pozri *rímski bohovia; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Vertumnus>

http://it.wikipedia.org/wiki/Vertumno_e_Pomona

https://www.google.sk/search?q=pomona+mythology&espv=2&biw=1855&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=7MKBVcaqBIP-UKTIv_AD&ved=0CD0QsAQ

<https://www.google.sk/search?q=pomona+mythology&espv=2&biw=1844&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CDsQsARqFQoTCKfHzrr04ccCFYrsFAodK8YCXg>

https://www.google.sk/search?q=pomona+mythology&espv=2&biw=1855&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=7MKBVcaqBIP-UKTIv_AD&ved=0CD0QsAQ#tbn=isch&q=pomonasculptura&imgsrc=ajmctFYB4IJBDM%3A
(sochy)

G. Bonasone: Pomona a Pan (rytina, 16.st.)

H. Goltzius: Vertumnus a Pomona (1613)

P. P. Rubens: Vertumnus a Pomona (1617-1619)

N. Fouché: Pomona (1700)

J. A. Backer: Vertumnus a Pomona (1638)

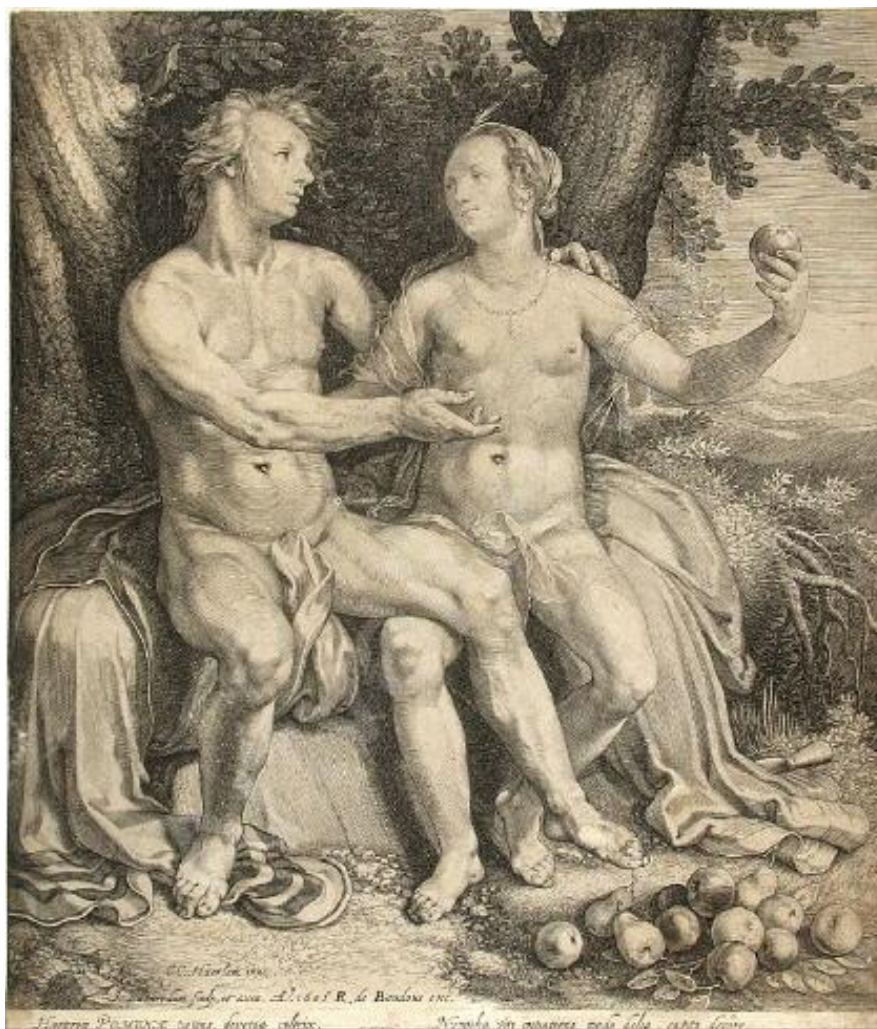
C. van Everdingen: Vertumnus a Pomona (1637-1640)

C. van Everdingen: Vertumnus a Pomona (1650)

A. Coypel: Vertumnus a Pomona (1716)

P. J. Saenredam: Vertumnus a Pomona (1605)

Autor neuvedený: Pytačky Vertumna

Pomona z Ufizzi - rímska antická socha z 2.st.

pompa - honosná, efektná nádhera

Pompadour - (†1764); milenka kráľa *Ludovíta XV.*; pozri *kurtizána*, *metresa*

J.-M. Nattier: Madame de Pompadour ako Diana (1746)

Ch. A. van Loo: Madame de Pompadour ako turecká dáma (turquerie, 1747)

pompadúrka - typ kabelky v podobe hodvábného mešca nosený cez predlaktie; pomenovaný po *markíze de Pompadour*; pozri *módne doplnky*

pompé/pomp - posolstvo k bohom alebo ľuďom formou procesie alebo slávnostného sprievodu; pozri *panathénajský sprievod*; *grécka antická kultúra*

pompé funebriae - *rímsky* pohrebný sprievod

pompé circenses - slávnostné sprievody do *cirku* počas rímskych hier

pompeion - starogrécka budova na prípravu slávnostného sprievodu a na uloženie potrebného náčinia; pozri *grécka architektúra*

Pompeje - *antické mesto v Kampánii*, letovisko rímskych boháčov; 63 pr.Kr. poškodené zemetrasením, 24. augusta 79 počas výbuchu Vezuvu zasypané sopečným popolom; 1718 zahájené vykopávky; od 1748 Pompeje sústavne odokrývané, spočiatku pre umelecké diela, neskôršie pre získanie celkovej predstavy o rímskom spôsobe života v meste; pozri *Herculaneum*, *Stabiae*; *mozaika*, *opus verniculatum*, *iluzívna architektúra*, *farba modrá*; *Iason pred Peliom*; *polyptychon*; tzv. *Záhrada utečencov*; *Taliansko*

Krämer-Trenkler: antické Pompeje pochované pod popolom a kamením; pod sedem až osem metrov hrubým ochranným plášťom popola, ktorý v dôsledku silného dažďa ihneď po katastrofe vytvoril pevnú hmotu, sa nachádzajú zakonzervované všetky stavby aj ľudia

<https://www.getty.edu/art/exhibitions/pompeii/apocalypse.html>

L. Alma-Tadema: Pompejská scéna alebo siesta (1868)

K. Brjullof: Posledný deň Pompejí (1833)

J. C. S. Lucas: Posledný deň Pompeí (1835)

Pompeje praveké - výbuch sopky Vezuv z 1700 pr.Kr. (*doba bronzová*), ktorý zničil osady na severovýchod od centra výbuchu; výbuch z roku 79 pr.Kr. sa nachádzal na juhovýchod od sopky; výbuch sopky z obdobia 1700 pr.Kr. sa nazývala aj *avelínsky* a to podľa mesta Avelino, ktoré sa nachádza 50 km od Neapola a tu boli nachádzané pemzové usadeniny z výbuchu

Discovery: v priebehu 25000 rokov jestvovali stovky výbuchov Vezuvu, z ktorých šesť bolo tak silných ako ten, ktorý roku 79 pr.Kr., čo zničil mesto Pompeje; tieto explózie boli čímsi viac ako tichými prúdmi žeravej magmy, ktorá drvila všetko pred sebou; v 1700 pr.Kr. to bola explózia pod vysokým tlakom nahromadenej magmy, ktorá až 35 kilometrov vysokom stĺpci narastajúcim do hríbovitého tvaru a pripomínajúcim jadrový výbuch, vyvrhla do vzduchu pemzové kamene, prach a plyny, aby nakoniec všetko pochovala v 12m hrubom bahennom náplave (sopečnú erupciu sprevádza vysoká teplota, ktorá vedie k elektrickým výbojom a prudkým búrkam); túto podobu mal avelínsky výbuch z 2000 rokov pred známym výbuchom, ktorý zlikvidoval krásne staroveké mesto Pompeje; roku 1995 v malom mestečku San Paulo Belsito blízko Neapole (severo severo západ v smere od sopky Vezuv) našli pri stavbe cesty v hĺbke 1m dve telá zasypané pemzovými kameňmi; ukázalo sa, že ide o asi 50 ročného muža a 20 ročnú ženu; podľa radiokarbonovej metódy archeológovia zistili, že ide o nález z doby bronzovej; pri stavbe supermarketu v marci roku 2001 v mestečku Nola neďaleko San Paulo Belsito bola objavená pod nánosom *pemzových* kameňov, prachu a bahna celá dedina z doby bronzovej, ktorá bola narýchlo opustená svojimi obyvateľmi (našli sa iba pozostatky domácich zvierat, kôz v pletenej ohrade); išlo o veľmi vzácny nález, lebo osada bola plná inventára a stala sa vzácnym svedectvom života v dobe bronzovej, ktorá v tejto oblasti trvala 2500-1000pr.Kr.; podľa tohto a predošlých nálezov archeológovia zistili, že osady sa rozkladali území nie viac ako jedného hektára a mali chatrče oveľa väčšie ako sa predpokladalo (16x9m, vysoké 5m), s malí *otiepkovými strechami*; steny boli spevnené drevenými kolami a boli postavené z trstiny; strechy siahali až k zemi a tvorili ich v strede zviazané dreviny, trstie a prútie; v jednom veľkom dome bývalo 8-12 ľudí; z náleziska pochádza aj 200 nádob, od malých šálok po veľké misy a hrnce na potraviny; ľudia nejedli za stolom, ale v kľáčali pri peci a miskú im držal špeciálny hlinený podstavec; jedli najmä kozí syr blízky dnešnej mozarele, nasolené sušené mäso (vedci sa domnievajú, že bolo akýmsi predchodcom dnešnej

neapolskej šunky), placky z tvrdej pšenice, ktorá sa tiež v tejto lokalite pestuje; okrem toho lovili oštepmi diviakov, ktorých kly mali muži, prípadne čarodejníci alebo staršiovia ako ozdobu na čiapke; v blízkosti chatrčí našli archeológovia aj pohreby malých detí v hlinených urnách, iba dospelí boli pochovaní na pohrebisku; posledná erupcia Vezuvu bola 1944, ale išlo o lávový prúd, ktorý sa posúval zo svahu sopky do údolia

pompejská červená - červená pompejská

pompejská modrá - modrá egyptská

pompejské maliarstvo/pompejské nástenné maliarstvo - súbor helenistických *nástenných malieb* a *mozaiky* (žánrové krajinomaľby, *zátišia*)

<http://it.wikipedia.org/wiki/Scrittura>

Baleka: rímska *nástenná maľba* prevedená v technike *fresky*, *mozaiky* a *tempery* v budovách v *Pompejach*, prípadne príľahom *Herculaneu* a *Stabiách*, ktoré boli zakryté niekoľkokometrovou vrstvou sopečného popola; nástenné diela boli čiastočne prenesené do múzeí, čiastočne ostali *in situ*; koncom 19.st. bádateľ Mau rozdelil pompejské nástenné maliarstvo na 4 fázy, z ktorých každá je ďalej delená:

a) *inkrustačný štýl* z 2.st.pr.Kr., imitujúci murivo a *drevené obloženie* (dom Faunov); bol pod silným vplyvom *helenistického* dekorativizmu, rozvinutého najmä na ostrove *Délos*

b) *architektonický štýl*: maľba iluzívnych architektonických článkov, neskoršie doplnená výhľadmi do krajiny; 1.st.pred Kr. (vila *Labyrinth*); vyznačuje sa uvoľnením jednoliatej maľovanej dekorácie, využívaním priestorovej ilúzie na základe konštruktívnych postupov; k perspektíve v renesančnom zmysle (pozri *perspektíva renesančná*) nedospelo; v tomto období sa presadili aj figurálne kompozície a krajinárske námety; pozri *skenografia*

c) ornamentálny štýl (15 pr.Kr. - 63 po Kr.); kladol dôraz na *plošnosť* a potlačenie priestorovej ilúzie, vyznačoval sa istou farebnou striedanosťou; výzdoba stien *groteskami* (vlysy s *girlandami*, hrajúcimi *putti*) a farebnými výplňami

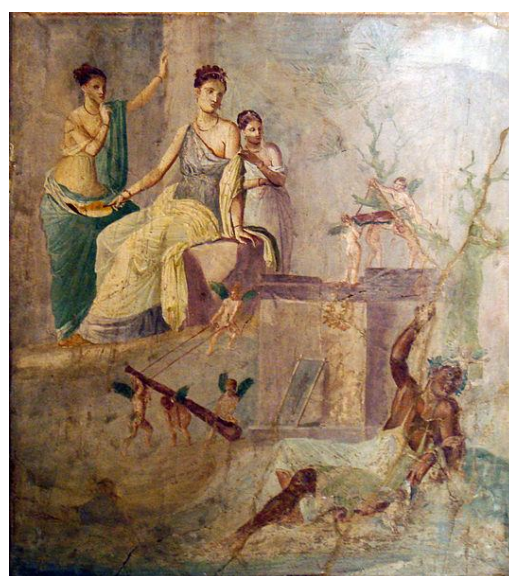
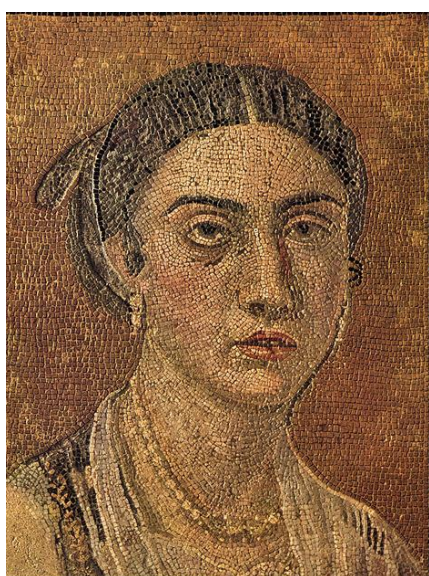
d) v období rokov 63- 79; spätý s obnovou po prvom výbuchu Vezuvu v 63 po Kr., kedy boli Pompeje čiastočne zničené; štýl tohto obdobia miešal prvky predošlých období, stále zložitejší maľovaný architektonický ornament, architektonické prvky a články; dominantným sa stal maliarsky zreteľ, zmysel pre svetlo a atmosféru; požívanie sýtych farieb, medzi ktorými dominovala červená, neskoršie nazvaná *pompejská červená*; toto štvrté obdobie pompejského maliarstva ovplyvnilo historizujúce maliarstvo 18.-19.st. a jeho oceňovanie dekoratívnej účinnosti *grotesky*; architektonické kompozície divadelného charakteru, doplnené figurálnymi scénami a iluzívnymi krajinami; rok 50 (dom Vettiov)

pozri *auripigmentum*; *freska*; *maliarstvo rímske*; Museo nazionale (v Neapoli); *ornamentálny štýl*, *pletenec*, *zátišie*

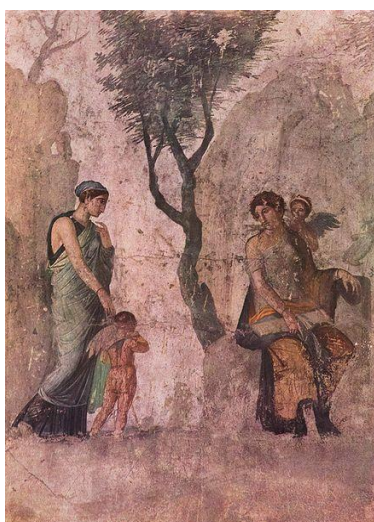
<https://www.google.sk/search?q=Villa+dei+Misteri&espv=2&biw=1849&bih=995&tbm=isch&tho=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwin5IHu8crKAhVqgHIKHYY2rAdkQsAQIQG&dpr=1#imgsrc=pyB8SdCTJHEvWM%3A>

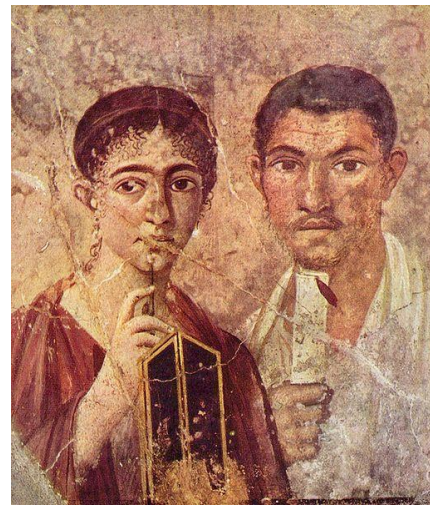
Prechod Židov cez Červené more (pompejská freska, 244-256 pr.Kr.)

Portrét dámy (pompejská mozaika)
Omfala a Herakles (pompejská freska)

Peitho, Venuša (vpravo), Eros a Anteros (pompejská freska, 1.st.)
Smrť Penthea (pompejská freska, Dom Vettiovcov)

Pan a Hamadryada (opus barbaricum, Pompeje)
Paquius Proculus so ženou (freska, r. 20-30; Pompeje)

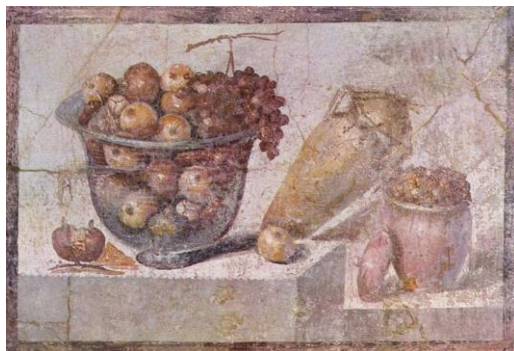
Memento mori (mozaika z Bagno di casa v Pompejach)

Kassandra (uprostred) veští Priamovi pád Tróje (freska, Pompeje)

Kassandra objíma kultovú sochu Atény xoanon, zatiaľ čo ju Ajas od nej odťahuje (pompejská freska z átria Casa del Menandro)

Zátišie (antické trompe l'oeil v Pompejach)
Prostitútka (freska, verejný dom v Pompejach)

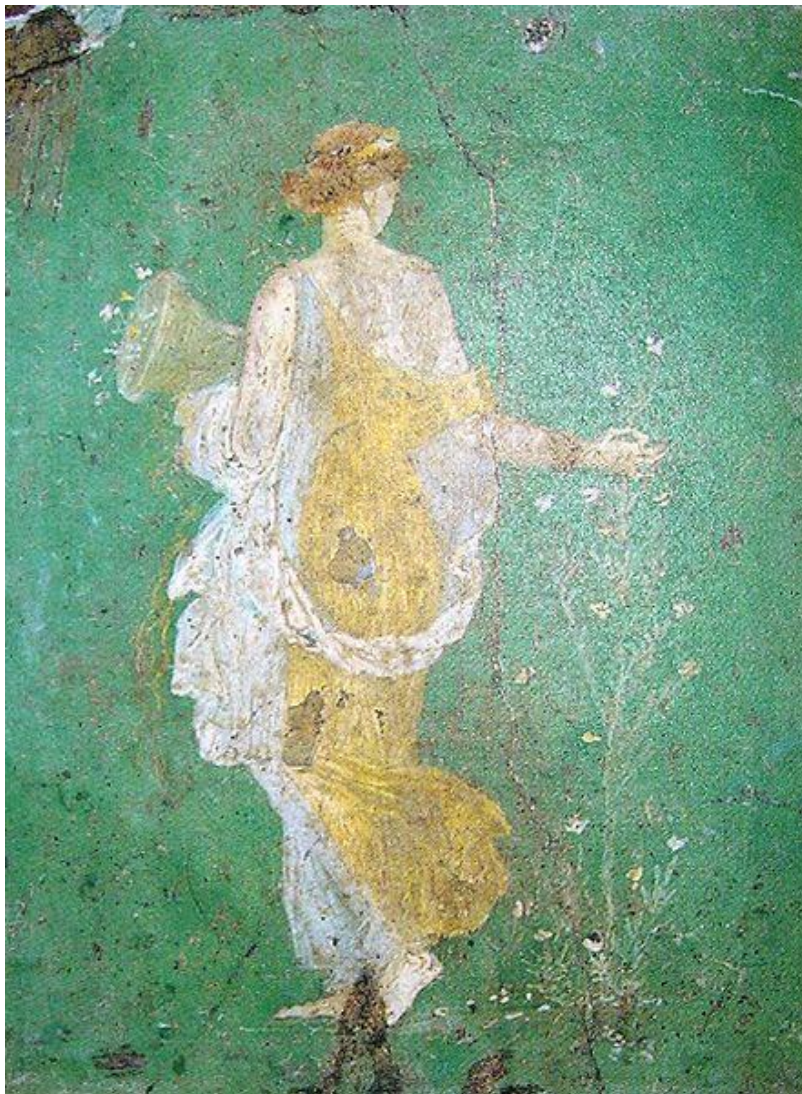
Zákazník a prostitútka (freska v kúpeľoch v Stabii)

Prostitútka a jej klient (freska nevestinca, Pompeje, 1.st.)

Boh Priapos (freska, dom Vettiovcov, Pompeje)

Boh Priapos (freska, Pompeje)

Primavera zo Stabiae (freska, Pomopeje)

Satyr a maináda (freska, Casa degli Epigrammi, Pompeje)

Thyestova maska (nástenná maľba domu Iulia Felixa, Pompeje)

Boh Priapos s dvojitém falom s gestom anasyrma (freska z Lupanaru v Pompejích, 70-79)

Venus Anadyomene (reska, Pompeje)

Volavka a had (nástenná maľba, Casa degli Epigrammi, Pompeje, 1.st.)

pompéznosť - pozri *grande style*

pompier - franc. - „hasiči“; na počiatku 20.st. termín, ktorým boli v parížskom výtvarnom živote (pozri *parížska škola*) označovaní maliari, sochári a grafici *akademického* zamerania; termín sa bežne používal v kritikách a polemikách; 1911 pod menom Pompier vystúpil ostentatívne G.Petit na parížskom *Salone*; termín tiež bežný v polemikách medzi *kubistami* a *futuristami*

pomsta - pozri *bohovia pomsty* a *zlého svedomia*; *Bič boží*; *Filomélé*; *koleso odplaty*

Biedermann v súvislosti s heslom *jablko*: *Nemesis*, bohyňa *posvätného hája*, skôr ako sa stala bohyňou pomsty bohov na kráľoch za ich *pýchu*, niesla v rukách ako dar pre hrdinov vetvičku s jablkami

http://everypainterpaintshimself.com/article/goyas_disasters_of_war

P.-P. Prud'hon: Spravodlivosť a pomsta bohov prenasledujú zločin (1808)

F. Goya: Ravnako (z cyklu „Hrôzy vojny“, 1810-1814)